

jeka. Kontekstualizacija je s druge strane namijenjena široj čitateljskoj publici. Ona omogućuje svima koji pokazuju interes za teme iz srednjovjekovlja da shvate kontekst i proces nastanka dokumenata koji predstavljaju predmet analize.

Ovim izdanjem otvara se i mogućnost za učenjem povijesti na poseban i jedinstven način. Dokumenti iz ove zbirke mogu biti izvrstan materijal za podučavanje studenata prava. Saznanja koja studenti dobijaju iz udžbenika predstavljaju samo interpretaciju pravnog sustava. Cjelovitost pogleda najbolje se dobija upoznavanjem sa supstancom prava, a to se prvenstveno postiže radom na pravnim dokumentima. To omogućuje studentima neposredan susret s osnovnim principima pravne dijalektike, pridonoseći razvijanju pravničkog *rationes decidendi* i *ratio distinguendi*, sposobnosti kvantifikacije činjeničnih argumenata, usvajanje metoda logičkog zaključivanja itd.

Objava ovog zbornika snažan je poticaj znanstvenicima da intenzivnije pristupe analizi državnopravnog razvoja i povijesti prava srednjovjekovne Bosne, posebno njegovih karakteristika i različitih faktora koji su ga determinirali. Šire promatrajući, zbornik pridonosi očuvanju višestoljetnog povijesnog iskustva i potiče svijest ljudi o potrebi očuvanja povijesnog nasljeđa. Predmetni zbornik time predstavlja jedinstveni *thesaurus documentorum historiae et iuris*.

Mirza Hebib

Izvori za povijest grada Varaždina, I. svezak, 1527. – 1600., prir. Karmen Levanić, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Državni arhiv u Varaždinu, Zagreb – Varaždin, 2019., 613 str.

U izdanju Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Državnog arhiva u Varaždinu 2019. objavljen je prvi svezak u seriji *Izvori za povijest Varaždina – Radikalni arhiv*, pod naslovom *Izvori za povijest grada Varaždina*, koji pokriva razdoblje od 1527. do 1600. godine. Izdanje je plod rada Karmen Levanić, koja je izvore pripremila za tisak, pri čemu je imala pomoć Ivane Burnać, Sanje Miljan i Lane Pavlaković, koje su bile suradnice na prijepisu spisa i izradi regesta. Riječ je o izdanju dokumenata koji se čuvaju u Državnom arhivu u Varaždinu, odnosno njegovom Radikalnom arhivu, u kojem se nalazi izvorno gradivo za razdoblje od 13. do sredine 19. stoljeća, kroz čije će objavljivanje biti dostupno cjelokupnoj javnosti. Takav napor zapravo je nastavak rada na izdavanju izvornog gradiva koji je započeo Zlatko Tanodi, a koji je 1942. objavio djelo *Poviestni spomenici Slobodnog i kraljevskog grada Varaždina*, u kojem su objavljeni dokumenti za razdoblje do 1527., te djela koje je 1944. objavio zajedno s Adolfom Wissertom, *Poviestni spomenici Slobodnog i kraljevskog grada Varaždina: Gradski zapisnici iz g. 1454. – 1464. i 1467. – 1469.* I dok je rad na objavljivanju gradskih zapisnika nastavljen, pa je do danas objavljeno 11 svezaka koji pokrivaju period do 18. stoljeća, posao koji je izdavanjem dokumenata Tanodi započeo 1942. čekao je svog nastavljača sve do danas.

U poglavlju *Kratki pregled povijesti radikalnog arhiva* dana je geneza oblikovanja Radikalnog arhiva, još od načina čuvanja isprava u kasnom srednjem vijeku pa do napora pojedinaca poput Josipa Kereszturyja, Pavla Kovača i Mirka Petrovića koji su sređivali arhivski sadržaj te radili popise isprava, što je predstavljalo temelj za posljednje sređivanje gradiva, čiji se principi detaljno opisuju.

Za razdoblje od 1527. do 1600. sačuvano je ukupno 305 dokumenata, većina kojih je pisana latinskim (uz nekoliko pisanih njemačkim i hrvatskim). Većina tih dokumenata, uz tek nekoliko njih napisanih na pergameni, pisana je na papiru. Najviše je isprava koje su izdavali ugarsko-hrvatski kraljevi iz dinastije Habsburg, potom slijede dokumenti koje su izdavali banovi te uz njih vezane isprave zagrebačkog kaptola, potom dokumenti Ugarske komore te oni o isplati miholjščice, koji govore o poreznim opterećenjima grada Varaždina. Osim njih, izdavači sačuvanih isprava su i sam grad Varaždin, potom dužnosnici i službenici Varaždinske županije te zagrebački biskup.

Kako bi se čitatelji lakše snalazili u bogatom gradivu koje se objavljuje priređivač je donio dva priloga, *Prilog I*, s popisom dokumenata prema izdavačima, te *Prilog II*, s popisom dokumenata prema signaturama. Pored toga, izdanje je opremljeno i kazalom osoba, kazalom zemljopisnih naziva te vrlo korisnim predmetnim kazalom.

Od srca se nadam kako neće proći puno vremena dok posao započet ovim izvršno priređenim sveskom ne dobije svoj nastavak!

Antun Nekić

Poljički statut, Društvo Poljičana Sveti Jure Priko – Književni krug Split, Omiš 2019., 156 str.

Poljički statut zbornik je starohrvatskog običajnog prava kodificiran u prvoj polovini 15. stoljeća zbog novih političkih okolnosti (u preambuli stoji 1440., no s pozivom na stariji pravni sloj – “iz staroga novi činimo”, a to može biti 14. stoljeće). Zna se nazivati i *Poljički zakonik* ili *zakon*. Tako, primjerice, hrvatsko-ćirilčni rukopis iz 1665./1670. koji se danas čuva u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (sign. R 5253) nosi naslov: *Zakon privilegirane provincie od Pogliz*. Statut je pisan (staro)hrvatskim jezikom na hrvatsko-ćirilčnom pismu. Inače od nekoliko poznatih, najstariji sačuvani tekst Poljičkog statuta čuva se u Arhivu HAZU u Zagrebu (sign. I c 65), a datira iz 1515. Statutom se reguliraju odnosi između društvenih skupina u Poljicama među kojima posebno mjesto zauzima sitno plemstvo, tzv. didići i ugričići.

Poljički statut odnosio se i važio je u srednjovjekovnim i novovjekovnim Poljicama te je bio osnovicom lokalne autonomije Poljičke kneževine. Poljica su geografski i povijesno-politički pojam koji pod sobom objedinjuje dvadesetak sela koja su raspoređena kroz Donja Poljica (Primorska Poljica), Srednja Poljica (Završka Poljica) i Gornja Poljica (Zamosorska Poljica). Pojedinačno gledajući to su sljedeća naselja: Dugi Rat, Jesenice (prije Krilo Jesenice), Duće, Srinjine, Tugare, Kostanje, Gata, Gornje Sitno, Donje Sitno, Donji Dolac, Čisla (Čičla), Dubrava, Podgrađe, Srijane, Naklice, Ostrovica (Ostrvica), Trnbusi, Zakučac, Seoca (Seoce), Gornji Dolac i Smolonje. Dobar dio tih naselja spominje se još u Sumpetarskom kartularu / Kartularu benediktinskog samostana sv. Petra u Selu – našem najstarijem izvorno sačuvanom kartularu (sastavljenom početkom 12. stoljeća), a uz to i jednom od najvrjednijih i najznačajnijih kartulara iz razdoblja hrvatskoga srednjovjekovlja.

Napomenimo da je Poljički statut – uostalom kao i Sumpetarski kartular – još u prošlom stoljeću doživio čak i izdanje na engleskom jeziku zahvaljujući Edi Pivčeviću koji je prvo